

VŠĮ „KULTŪROS PAVELDO IŠSAUGOJIMO PAJĖGOS“

ELENA PRANCKĖNAITĖ

**RUDAMINOS PILIAKALNIO SU SENOVĖS
GYVENVIETE (A187KP) TERITORIJOS (LAZDIJŲ R.)
2006 METŲ ARCHEOLOGINIAI ŽVALGOMIEJI
TYRIMAI**

VILNIUS

2006

TURINYS

ĮVADAS	3
PAMINKLO SITUACIJA.....	4
ANKSTESNIŲ ARCHEOLOGINIŲ TYRIMŲ APŽVALGA.....	4
TYRIMŲ EIGA	6
IŠVADOS.....	8
PLANAI:	
Teritorijos ribų planas.....	9
Situacijos planas.....	10
BRĖŽINIAI:	
Šurfų Nr.1-7 sienelių pjūviai.....	11
FOTONUOTRAUKOS:	
Fotonuotraukų sąrašas.....	12
Fotonuotraukos.....	13
PRIEDAI:	
Žvalgomųjų archeologinių tyrimų leidimas.....	14
Žvalgomųjų archeologinių tyrimų projektas.....	15

ĮVADAS

Vykdamas Europos sąjungos fondų finansuojamą "Lazdijų rajono ir Punsko valsčiaus savivaldybių kultūros paveldo objektų pritaikymas turizmo plėtrai" projektą, 2006m devyniems kultūros paveldo objektams (4 archeologijos paminklams ir 5 istorijos paminklams) rengiama projekcinė dokumentacija. Projekte numatoma įrengti naują, kitur renovuoti esamą turizmo infrastruktūrą, padedančią išsaugoti ir tinkamai panaudoti regiono kultūros paveldą.

Turizmo infrastruktūra projektuojama saugomose teritorijose ir jų aplinkoje. Siekiant, kad kultūrinis sluoksnis nebūtų sužalotas būsimų žemės judinimo darbų metu, būsimose turizmo infrastruktūros vietose buvo atliekami žvalgomieji archeologiniai, kitur archeologiniai tyrimai. Visi darbai vykdyti Lazdijų rajono savivaldybės administracijos užsakymu.

Rudaminos piliakalnio su senovės gyvenvietė (A187KP) teritorijos žvalgomieji archeologiniai tyrimai buvo atlikti projektuojamų pėsčiųjų takų bei apšvietimo įrengimo vietose. Tyrimai buvo atliekami, tiriant 1x1 m dydžio šurfais. Siekta nustatyti kultūrinio sluoksnio paplitimą bei pateikti pasiūlymus projektavimui.

Kultūros paveldo departamentas 2006 10 25 išdavė leidimą Nr.231. Archeologinius žvalgomuosius tyrimus vykdė VŠĮ „Kultūros paveldo išsaugojimo pajėgos“. Tyrimams vadovavo, fotografaciją atliko, planus sudarė ataskaitos autorė. Kasė įstaigos darbininkai.

PAMINKLO SITUACIJA

Rudaminos piliakalnis (Alytaus aps., Lazdijų r., Lazdijų sen.) yra 1 km į pietus nuo Lazdijų – Kalvarijos kelio sankryžos su keliu į Šeštokus ir 0,8 km į pietvakarius nuo Rudaminos Švč. Trejybės bažnyčios. Jis įrengtas atskiros didelės kalvos viršūnėje, kurios absoliutus aukštis siekia iki 195 m virš jūros lygio. Aikštelė ovali, pailga šiaurės-pietų kryptimi, 75x51 m dydžio, iš visų pusių apjuosta 2-3 m aukščio, 10-16 m pločio pylimo. Vakarinėje ir šiaurinėje aikštelės pusėse pylimas piltas jau kalvos šlaite, todėl čia aikštelės kraštai žemesni. Pylimo šlaitai išorėje yra 5-8 m aukščio, statūs, žemiau natūralūs kalvos šlaitai nuolaidesni. Šlaitų aukštis 25 m. Pylimo pietinėje dalyje 1941 m. iškastos dvi didžiulės duobės dzotams, šiaurinėje dalyje perkastas pylimas padarant įvažiavimą.

Pietinėje ir šiaurinėje papėdėse, 4 ha plote yra papėdės gyvenvietė, kurioje rasta lygios, grublėtos ir žiestos keramikos¹.

ANKSTESNIŲ ARCHEOLOGINIŲ TYRIMŲ APŽVALGA

Rudaminos piliakalnis vienas žinomiausių Užnemunėje. Jis minimas jau nuo XIX a., istorikai T. Narbutas, J. Basanavičius, J. Totoraitis teigė, kad 1240 m. piliakalnyje pilį pastatęs kunigaikštis Ringaudas, kad čia Mindaugas vainikavęsis karaliumi, o pati pilis buvusi sunaikinta 1381 m., kai pilies šturmui kryžiuočiai panaudoję paraku šaudančias bombardas².

Rudaminos piliakalnis su senovės gyvenvieta 1954 m. buvo žvalgytas Lietuvos istorijos instituto, tyrimams vadovavo P. Kulikauskas. Piliakalnio aikštelėje buvusiose duobėse aptikta puodų šukių, viena jų puošta bangelių ornamentu. Tų pačių metų žvalgymų metu piliakalnio pietinėje papėdėje taip pat aptikta puodų šukių lygiu ir grublėtu paviršiumi³.

1962 m. buvo atlikti piliakalnio žvalgymai, taip pat Lietuvos istorijos instituto, tyrimams vadovavo V. Daugudis. 1962 m. žvalgymų metu piliakalnio papėdėse gana dideliame plote pastebėtas gyvenvietės kultūrinis sluoksnis. Aptikta lipdytos ir žiestos keramikos, molio tinko ir XVII – XVIII a. glazūruotų koklių fragmentų⁴.

¹ Lietuvos piliakalniai atlasas, tomas II, 2005, sud. Z. Baubonis, G. Zabiela. p. 36-39

² Lietuvos archeologijos atlasas, tomas 2, 1975, p. 147-148

³ Kulikauskas P. 1954 m. žvalgomoji archeologinė ekspedicija Užnemunėje /Alytaus, Lazdijų, Marijampolės, Prienų, Varėnos, Vilkaviškio raj. LII, F.1., B. 28, p. 35-37

⁴ Daugudis V. 1962.05.07 -12 d.d. Istorijos instituto archeologinės žvalgomosios išvykos į Užnemunę ataskaita /Alytaus, Lazdijų, Marijampolės, Varėnos, Vilkaviškio raj./ LII, F.1., B. 164, p. 18-19

1965 m. buvo vykdyti (Vilniaus universitetas ir Lietuvos istorijos institutas) Rudaminos piliakalnio archeologiniai tyrinėjimai, kuriems vadovavo R. Kulikauskienė ir P. Kulikauskas. Ištirtas 220 m² plotas piliakalnio aikštelėje. Aptiktas kultūrinis sluoksnis su židiniiais, gyvulių kaulais, suanglėjusiais grūdais, keramika (lipdyta keramika grublėtu, gludintu paviršiumi; žiesta keramika puošta bangelių ornamentu, horizontaliais lygiagrečiais grioveliais). Tais pačiais tyrimų metais padarytas 20x5 m dydžio piliakalnio pylimo pjūvis aukščiausioje, šiaurinėje dalyje. Nustatyti keturi pylimo įrengimo etapai. Jam įrengti naudoti akmenys, rąstai, molis ⁵.

1977 m. (vad. R. Olišauskas) ir 1989 m.(vad. E. Ivanauskas) piliakalnį žvalgė Mokslinė metodinė kultūros paminklų apsaugos taryba. 1989 m. žvalgymų metu buvo nustatyta piliakalnio su gyvenviete teritorija ⁶.

2003 m. archeologė V. Kliugaitė vykdė žvalgomuosius archeologinius tyrimus Rudaminos piliakalnio šiaurinėje pašlaitėje, įrenginėjamos automobilių stovėjimo aikštelės vietoje. Iš viso buvo ištirtas 13 m² plotas, archeologiškai vertingo sluoksnio radinių ar objektų nebuvo aptikta ⁷.

Rudaminos piliakalnis su senovės gyvenviete datuojamas V-XIII a ⁸.

⁵ Kulikauskienė R., Kulikauskas P. Rudaminos piliakalnio tyrinėjimai 1965. /Lazdijų raj./ LII, F.1.,B.296

⁶ Ivanauskas E.1989 metų žvalgomosios archeologinės ekspedicijos Lazdijų rajone ataskaita. LII, F.1., B. 1637, p. 14-15

⁷ Kliugaitė V. Rudaminos piliakalnio (A 187KP) pašlaitės žvalgomųjų tyrimų, Lazdijų r., 2003 m. ataskaita, LII, F.1., B. 4205

⁸ Lietuvos piliakalniai Atlasas, tomas II, 2005, sud. Z. Baubonis, G.Zabiela. p. 36

TYRIMŲ EIGA

Šurfas Nr.1 54°17'03, 23°26'29

Šurfas Nr.1 (Brėž.Nr.1, foto Nr.1) užmatuotas 4 m į P nuo informacinio stendo, įrengto šalia automobilių stovėjimo aikštelės, pievoje, šalia suprojektuoto pėsčiųjų tako.

Nuėmus 4-5 cm velėną atidengtas 20-22 cm storio pilkos žemės povėlininis sluoksnis, po juo 25-27 cm nuo esamo žemės paviršiaus fiksuotas maišyto smėlio sluoksnis, kurio storis siekia 74-80 cm. 100-105 cm gylyje atidengtas juodos šlapios žemės sluoksnis (20-24 cm storio). Ant įžemio – melso šlyno, 130 cm gylyje fiksuoti 20-40 cm skersmens akmenys, nesudarantys aiškios sistemos. Šurfo gylis 135 cm.

Archeologiškai vertingo sluoksnio, radinių ar objektų neaptikta.

Šurfas Nr.2 54°17'02, 23°26'29

Šurfas Nr.2 (Brėž. Nr.1, foto Nr.2) užmatuotas 30 m į P nuo šurfo Nr.1, šalia suprojektuoto pėsčiųjų tako, kalvos šlaite.

Nuėmus 4-5 cm velėną atidengtas 20-25 cm storio pilkos žemės povėlininis sluoksnis, po juo fiksuotas 30-32cm molingo smėlio sluoksnis. Įžemis – šviesus smėlis pasiektas 50-55 cm gylyje. Šurfo gylis – 60 cm.

Archeologiškai vertingo sluoksnio, radinių ar objektų neaptikta.

Šurfas Nr.3 54°17'01, 23°26'29

Šurfas Nr.3 (Brėž. Nr.1, foto Nr.3) užmatuotas 30 m į P nuo šurfo Nr.2, šalia suprojektuoto pėsčiųjų tako, kalvos šlaite.

Nuėmus velėną, atidengtas 30-42 cm storio pilkos žemės sluoksnis. Po juo fiksuotas 10-22 cm storio molingo smėlio sluoksnis. Po šiuo sluoksniu, 60 cm gylyje, pasiektas įžemis- šviesus geltonas smėlis.

Šurfo gylis - 65 cm. Archeologiškai vertingo sluoksnio, radinių ar objektų neaptikta.

Šurfas Nr.4 54°17'04, 23°26'31

Šurfas Nr.4 (Brėž. Nr.1, foto Nr.4) užmatuotas būsimo suprojektuoto pėsčiųjų tako vietoje į R nuo automobilių stovėjimo aikštelės, 32 m atstumu, pievoje.

Nuėmus 5 cm velėną, atidengtas 18-40 cm storio (siaurėja Š kryptimi) pilkos žemės sluoksnis. Po juo fiksuotas 60-84 cm storio rudos žemės, besitęsiantis iki 105 cm gylyje prasidėjusio šviesaus smėlio – įžemio. Šurfo gylis – 110 cm.

Archeologiškai vertingo sluoksnio, radinių ar objektų neaptikta.

Šurfas Nr.5 54°17'05, 23°26'35

Šurfas Nr.5 (Brėž.Nr.1, foto Nr.5) užmatuotas suprojektuoto pėsčiųjų tako vietoje, kur jis pasisuka į Š, šalia buvusios sodybos pamatų, 80 m į ŠR nuo šurfo Nr. 4, pievoje.

Nuėmus 5 cm velėną atidengtas 30-32 cm pilkos žemės sluoksnis (perdžiuvęs). Po juo, 35 cm gylyje pasiektas kieto priemolio įžemis. Šurfo gylis – 40 cm. Archeologiškai vertingo sluoksnio, radinių ar objektų neaptikta.

Šurfas Nr.6 54°17'07, 23°26'39

Šurfas Nr.6 (Brėž.Nr.1, foto Nr.6) užmatuotas suprojektuoto pėsčiųjų tako vietoje, 100 m į ŠV nuo šurfo Nr.5, ant nedidelės kalvos, pievoje.

Nuėmus velėną atidengtas 20-24 cm pilkos žemės sluoksnis. Po juo, 30 cm gylyje, pasiektas kietas priemolio įžemis.

Archeologiškai vertingo sluoksnio, radinių ar objektų neaptikta.

Šurfas Nr.7 54°17'09, 23°26'43

Šurfas Nr.7 (Brėž. Nr.1, foto Nr.7) užmatuotas suprojektuoto pėsčiųjų tako vietoje, už objekto saugomos teritorijos ribų, žemumoje, pievoje.

Nuėmus 5 cm velėną atidengtas 14-16 cm pilkos žemės povėlininis sluoksnis. Po juo, 20 cm nuo esamo žemės paviršiaus fiksuotas šviesaus gelsvo smėlio 8-10 cm storio sluoksnis. Giliau, po smėlio juosta atidengtas juodų šlapių durpių sluoksnis, kuris tęsiasi daugiau nei 90 cm, 120 cm gylyje nuo žemės paviršiaus sparčiai ėmė sunktis vanduo. Įžemis nebuvo pasiektas. Šurfo gylis 125 cm.

Archeologiškai vertingo sluoksnio, radinių ar objektų neaptikta.

IŠVADOS

2006 metais atlikti Rudaminos piliakalnio su senovės gyvenvietė (A187KP) teritorijos žvalgomieji archeologiniai tyrimai. Jų metu buvo ištirtas 7 m² plotas - 7 šurfai 1x1 m dydžio.

Šurfe Nr. 1 virš įžemio - šlyno, fiksuoti keli stambūs akmenys, nesudarantys aiškios struktūros. Šurfuose Nr.2, 3 po velėna, pilkos žemės sluoksniu - molingo smėlio sluoksnis pereinantis į kietą priemolį – įžemį. Šurfe Nr.4 po velėna ir povelėniniu sluoksniu užfiksuotas iki 80 cm rudos permaišytos žemės sluoksnis, įžemis – smėlis. Šurfuose Nr.5 ir Nr.6 po velėna ir povelėniniu sluoksniu (pilka žeme) aptiktas kietas gruntas – įžemis, kurį sudarė šviesus priemolis. Šurfe Nr. 7 pasiekti įžemio nepavyko, nes tam sutrukdė sparčiai besisunkiantis vanduo.

Suprojektuotose pėsčiųjų takuose bei vietose, kur numatoma atlikti žemės judinimo darbus, įrengiant apšvietimą, laiptus, pėsčiųjų takus archeologinių žvalgomųjų tyrimų metu archeologiškai vertingo sluoksnio, radinių ar objektų nebuvo aptikta.

Vykdamas tolimesnius turizmo infrastruktūros įrengimo darbus būtini archeologiniai žvalgymai.

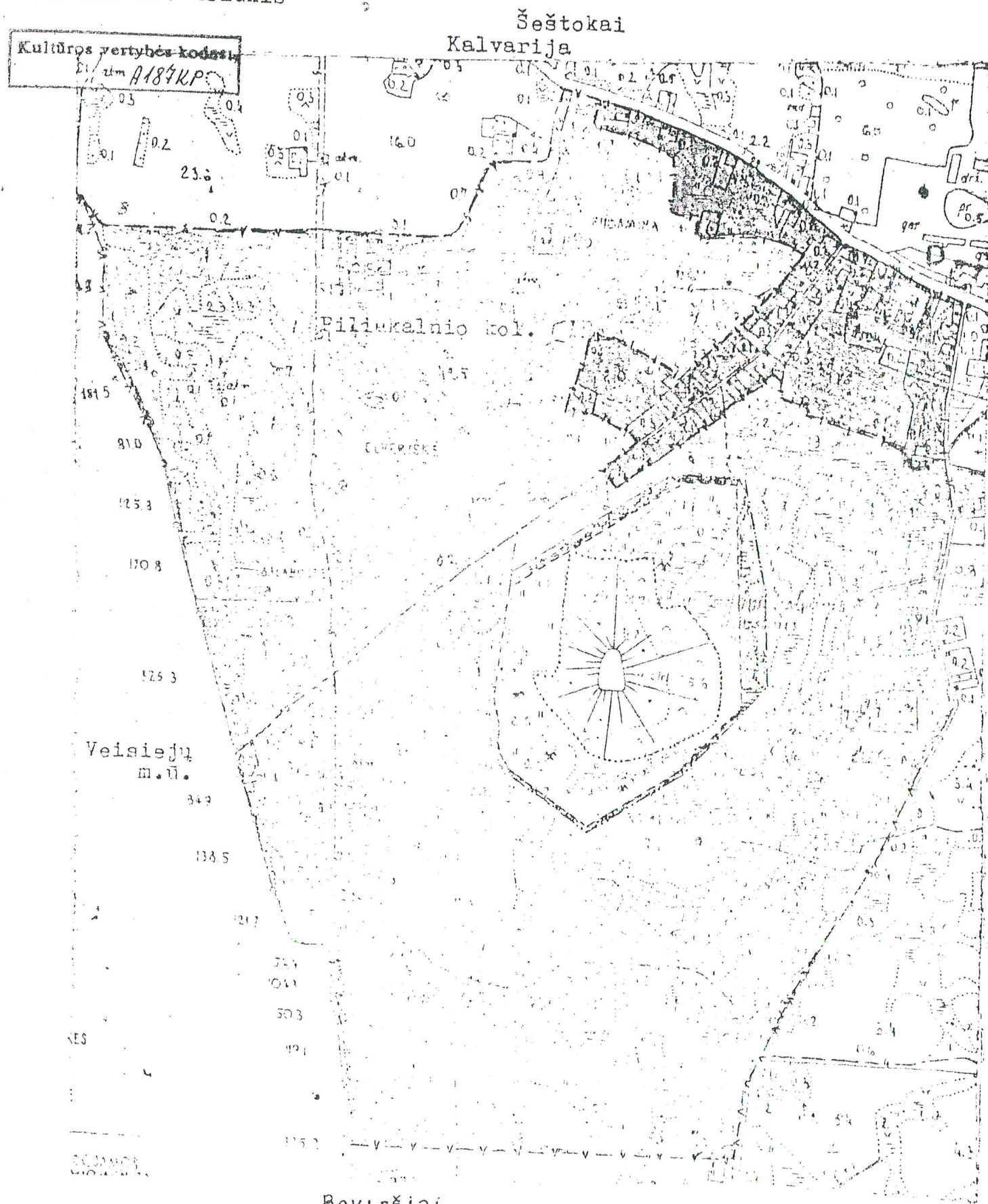
Archeologė

Elena Pranckėnaitė

APSAUGOS ZONŲ
P L A N A S

Lazdijų rajono, Šeštokų apylinkė, Rudaminos kaimas
Paminklo teritorijos ir apsaugos zonų žemės naudotojas
Piliakalnio kolūkis

Beviršiai
M 1:10000
1 centimetre - 100 metrų

SUDERINTA:

Vyriausioji žemėnaudos valdyba

K. Kristinaitis

1991 m. mėn. 30 d.

PATVIRTINTA:

Lazdijų rajono LDT

Vykdomojo Komiteto 1991.09.09

Sprendimu Nr. 62

Paminklo teritorijos eksplikacija

Žemės naudmenos	Plotas (ha)
Pieva	9,14
Ganykla	5,60
Sodas	0,20
Kitos žemės	7,89

Viso: 22,83
SUTARTINIAI ŽENKLAI:

- * - Senovės gyvenvietė
- ☉ - Piliakalnis
- ▭ - Paminklo teritorija 22,8 ha
- ▭ - Apsaugos zona 3,5 ha
- ▭ - Saugomo gamtinio ландшаfto zona 193,7 ha
- ▭ - Reguliuojamo užstatymo zona 22,8 ha

SUDERINTA:

Rajono LDT VK pirmininko pavaduotojas

Rajono kultūros skyriaus vedėjas

Rajono vyr. inž. žemėtvarkininkas

Rajono (miesto) architektas

LTSR Kultūros m-jos mokslinės metodinės kultūros paminklų
apsaugos tarybos archeologijos paminklų skyriaus

viršininkas B. Dakanis

Piliakalnio kolūkio atstovas

Ribas atžymėjo ir planą sudarė VISCHAGI Vakarų filialas
Partijos viršininkas A. Petrauskas

Inžinierius A. Dumšičūtė

1989 m. spalio mėn. 25 d.

RUDAMINOS PILIAKALNIO SU SENOVĖS GYVENVIETE (A187KP), LAZDIJŲ R.

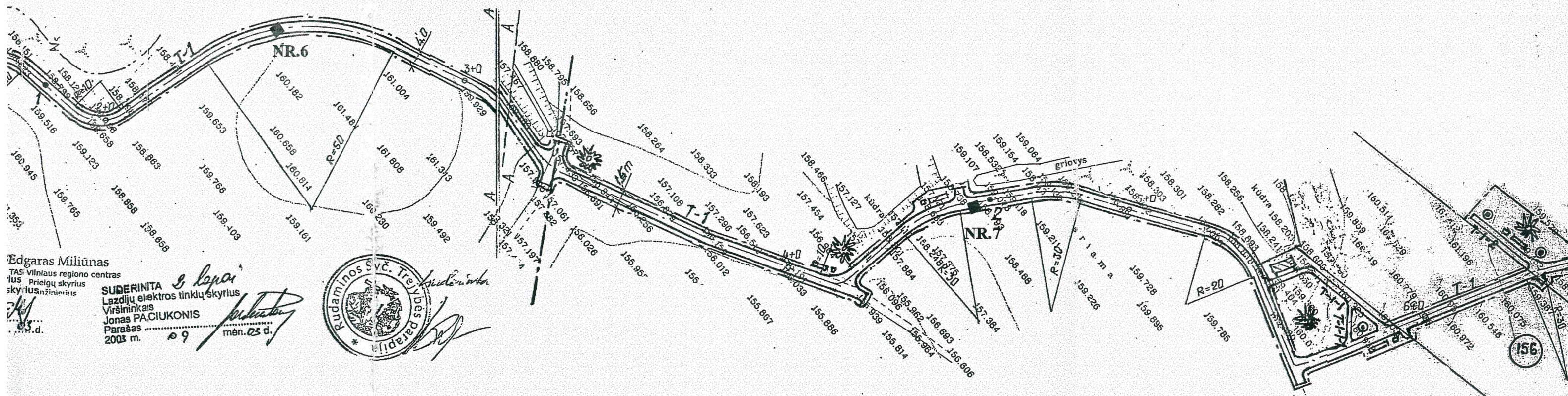
2006 M. ŽVALGOMIEJI ARCHEOLOGINIAI TYRINĖJIMAI

M 1:1000

Suderinto:
 Eitas Bakša
 2003.09.08

SUDERINTA:
 LAZDIJŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS
 ADMINISTRACIJA
 ŪKIO MELIORACIJOS SKYRIUS
 Vedėjas Alydas DRŪTYS
 2003 m. 09 mėn. 08 d.

VITAS MARAZAS
 LAZDIJŲ RAJ. A A A
 VEDĖJAS 52208

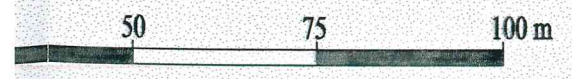

Edgaras Miliūnas
 Vilniaus regiono centras
 Priegū skyrius

Suderinto:
 E. Lepai
 Suderinta Lazdijų elektros tinklų skyrius
 Viršininkas
 Jonas PAČIUKONIS
 Parašas
 2003 m. 09 mėn. 08 d.

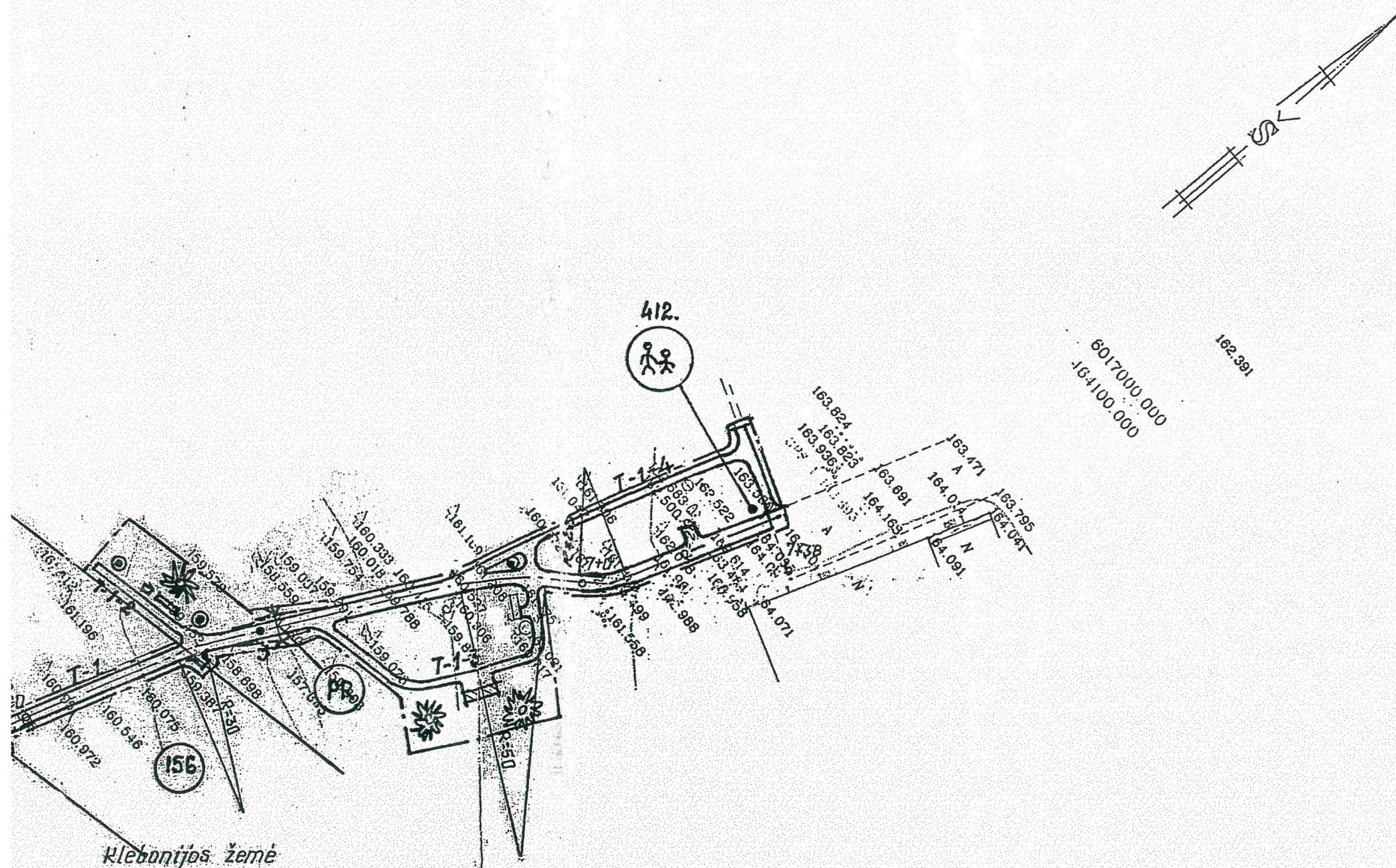

RODINTI PLOTAI (ŠURFAI) IR JŲ NUMERIAI *

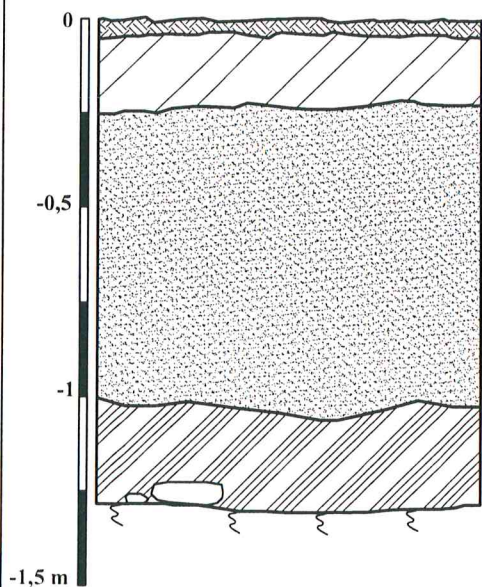
* ŠURFŲ DYDIS 1x1 m. PLANE PADIDINTI 3 KARTUS

R.

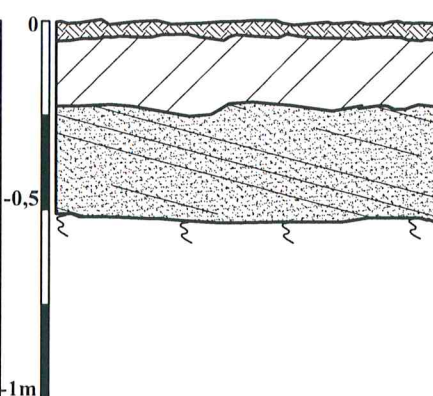

 E. NACEVIČIAUS FIRMA „EDMETA”, Nr.O-335-PhmkTA					Pėsčiųjų takas Rudaminos k., Lazdijų sen., Lazdijų r.			GP-2
Pareigos	V. pavardė	Kv. at. Nr.	Parašas	Data	PLANAS	Stadija	Lapas	Lapų sk.
Proj. vadov.s	E. Nacevičius	365 PmkTA		03 09		DP	2	2
Proj. autorius	E. Nacevičius	365 PmkTA		03 09		Mastelis	Mh	1:1000
						Mv		

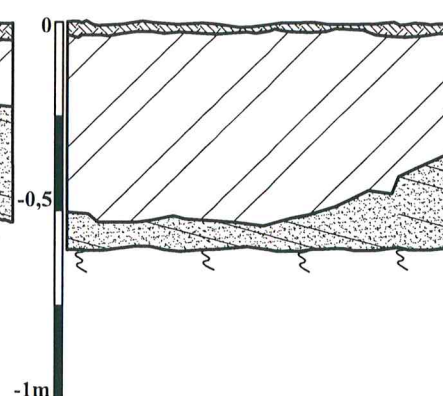
Šūrfas Nr.1
Š sienelės pjūvis

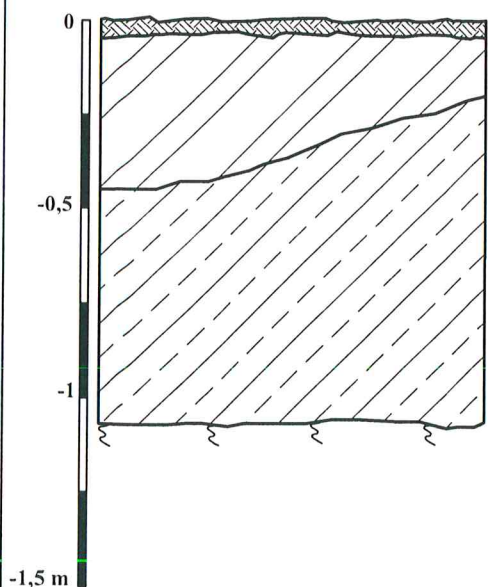
Šūrfas Nr.2
Š sienelės pjūvis

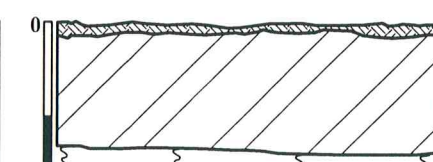
Šūrfas Nr.3
V sienelės pjūvis

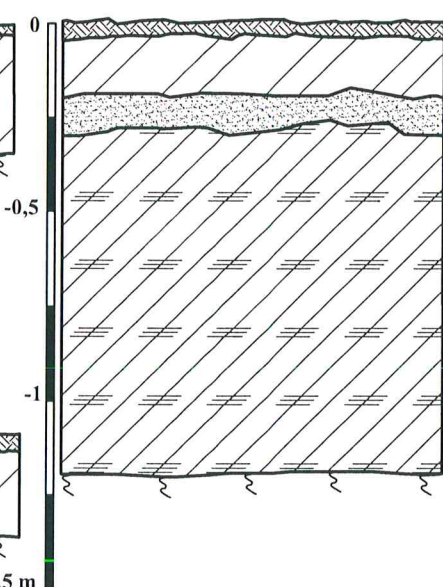
Šūrfas Nr.4
V sienelės pjūvis

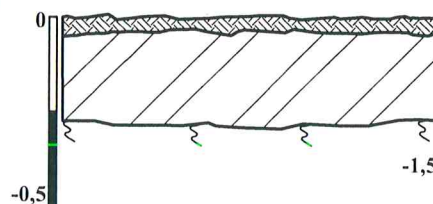
Šūrfas Nr.5
P sienelės pjūvis

Šūrfas Nr.7
Š sienelės pjūvis

Šūrfas Nr.6
V sienelės pjūvis

SUTARTINIAI ŽENKLAI

VELĖNA

SMĖLIS

JUODA ŽEMĖ

RUDA ŽEMĖ

PILKA ŽEMĖ

MOLIS

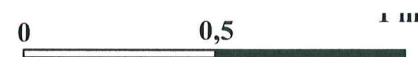

DŪRPĖS

AKMUO

SUTARTINIAI ŽENKLAI TARPUSAVYJE DERINAMI

RUDAMINOS PILIAKALNIO SU SENOVĖS GYVENVIETĖ (A187KP)
Lazdijų sen., Lazdijų r.

2006 metų archeologiniai žvalgomieji tyrimai
Šūrfai Nr.1-7

Laida

1

SIENELIŲ PJŪVIAI
M 1:20

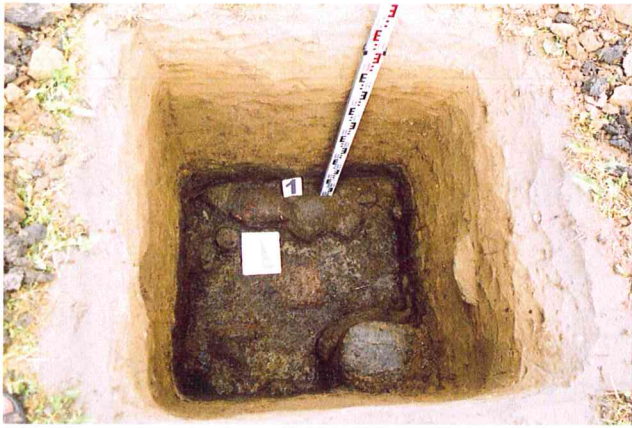
Lapas

1

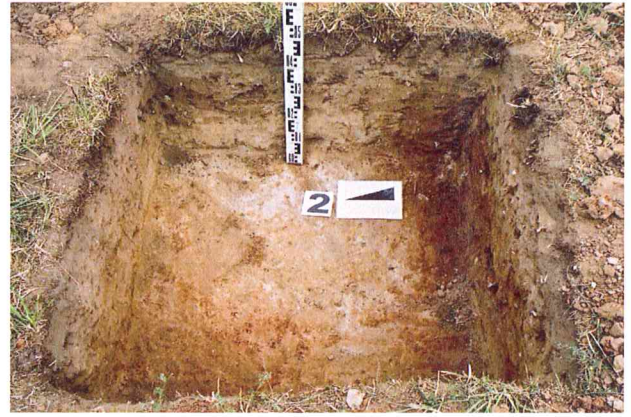
Lapų

FOTONUOTRAUKŲ SARAŠAS

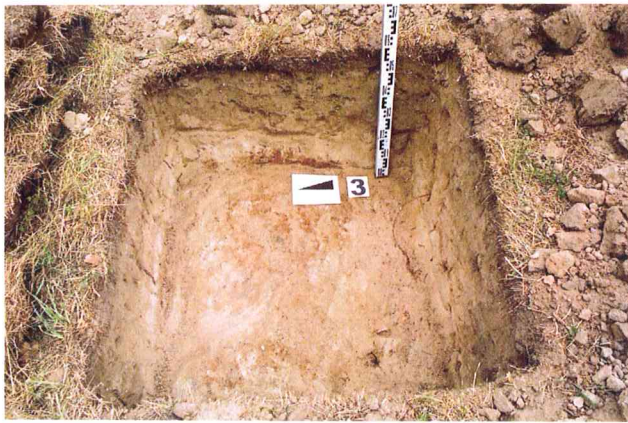
1. Šūrfas Nr.1, šiaurinė sienelė
2. Šūrfas Nr.2, rytinė sienelė
3. Šūrfas Nr.3, rytinė sienelė
4. Šūrfas Nr.4, rytinė sienelė
5. Šūrfas Nr.5, pietinė sienelė
6. Šūrfas Nr.6, rytinė sienelė
7. Šūrfas Nr.7, šiaurinė sienelė

1

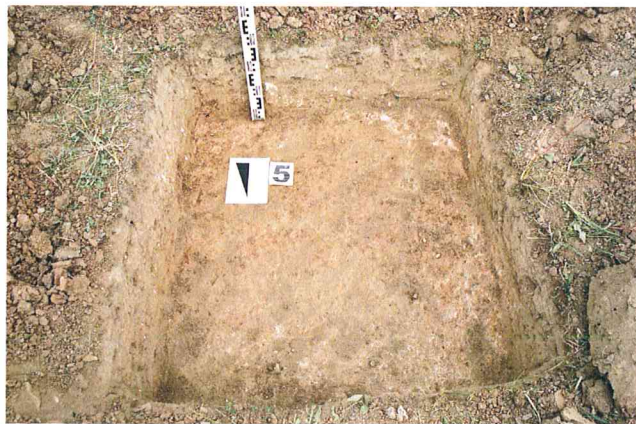
2

3

4

5

6

7

Leidimas galioja iki 2006-11-30

L E I D I M A S

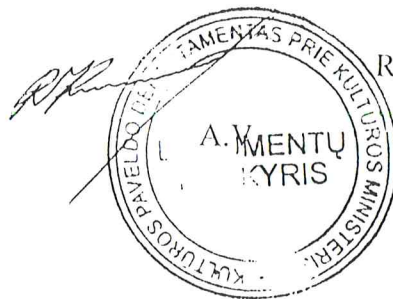
vykdyti archeologinius tyrimus

2006-10-25 Nr.231
Vilnius

Pagal Lietuvos Respublikos nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo 18 str. šis leidimas išduotas **E.Pranckėnaitėi** vykdyti Rudaminos piliakalnio su senovės gyvenvietė (A187KP) teritorijos, Lazdijų raj., **archeologinius žvalgomuosius tyrinėjimus,** taip pat naudoti elektronines priemones, sudarinėti planus, filmuoti, fotografuoti, piešti, rinkti radinius ir mėginius tiriamame objekte.

Tyrimų projektas: Rudaminos piliakalnio su senovės gyvenvietė (A187KP) teritorijos (Lazdijų r.) žvalgomųjų archeologinių tyrimų projektas, 2006-06-22, Nr.231.

Kontrolės skyriaus vedėjas

R.Kraujalis

KULTŪROS PAVELDO DEPARTAMENTAS
MOKSLINEI ARCHEOLOGINEI KOMISIJAI

Rudaminos piliakalnio su senovės gyvenvieta (A187KP) teritorijos (Lazdijų r.)
žvalgomųjų archeologinių tyrimų

PROJEKTAS
2006 06 22

Vykdamas "Lazdijų rajono ir Punsko valsčiaus savivaldybių kultūros paveldo objektų pritaikymas turizmo plėtrai" projektą rengiama projektinė dokumentacija devynių kultūros paveldo objektų (4 archeologijos paminklų ir 5 istorijos paminklų). Turizmo infrastruktūra projektuojama saugomose teritorijose. Siekiant, kad kultūrinis sluoksnis nebūtų sužalotas busimų žemės judinimo darbų metu, projektuojamose turizmo infrastruktūros vietose bus atliekami žvalgomieji archeologiniai tyrimai.

Rudaminos piliakalnio su senovės gyvenvieta (A187KP) yra Rudaminos kaime, Šeštokų seniūnijoje, Lazdijų rajone. Jis įrengtas atskiros didelės kalvos viršūnėje. Pietinėje ir šiaurinėje papėdėse, 4 ha plote yra papėdės gyvenvietė, kurioje rasta grublėtos, lygios ir žiestos keramikos. Piliakalnis datuojamas V - XIII a.

Rudaminos piliakalnio su senovės gyvenvieta (A187KP) teritorijoje, projektuojamų pėsčiųjų takų bei apšvietimo įrengimo vietoje numatoma žvalgyti šurfais 1x1 m dydžio. Numatoma ištirti 6-7 m² plotą.

Darbus numatoma atlikti 2006 m. birželio –liepos mėnesiais.

Archeologė

Elena Pranckėnaitė

Priedas: Rudaminos piliakalnio su senovės gyvenvieta (A187KP), topografinė nuotrauka
M 1: 1000